

Kompüterin optimizasiyası və effektiv istismarın təşkili

Etibar Axundov,
application developer

Giriş

Kompüter istifadəçilərinin əksəriyyətində (əsasən IKT sahəsində qeyri-ixtisaslı istifadəçilərdə) kompüterlərin optimizasiyası, təhlükəsiz istifadə ilə bağlı ciddi problemlər var. Bu problemi yaradan əsas səbəblərdən biri kimi istifadəçilərin əksəriyyətinin ibtidai kompüter təhsilinin olmamasıdır. IKT sahəsində bu boşluğu doldurmaq üçün istifadəçilər müxtəlif kurslara müraciət etməyə məcbur olurlar. Bu kurslarda əldə olunan biliklər əksər hallarda qismən problemləri həll etsədə, qeyri-qənaətbəxşdir. Çünki kompüter kurslarında zəruri biliklərin bəziləri tədris olunur,

bu isə kifayət deyil. İbtidai Kompüter Təhsili kompüterdən optimal və effektiv istifadə etmək üçün zəruri texnologiyaların müxtəlif səviyyələrdə olsalarda (ibtidai, orta, peşəkar), tədrisini tələb edir.

Müasir kompüter istifadəçiləri aşağıdakı bilməli və tətbiq etmək bacarığına malik olmalıdırlar:

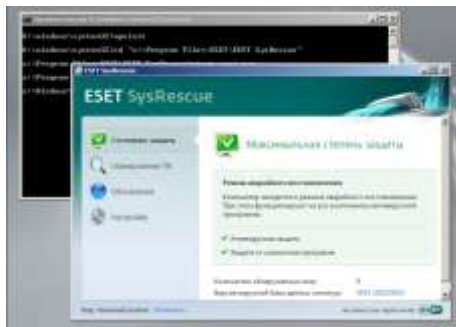
- Kompüterin HDD disk(lər)ini əsas və məntiqi disklərə bölmək;
- Uyğun Əməliyyat Sistemini (ƏS) seçmək və instal etmək bacarığına malik olmalıdırlar;
- Kompüterə və ƏS-nə uyğun drayverlərin tapılması və instalını təmin etməlidirlər;
- Optimal işi təmin etmək üçün zəruri Tətbiqi Proqram Sistemlərini müəyyən etmək, instal ardıcılığını bilmək və instal etmək bacarıqlarına malik olmalıdırlar;
- ƏS-nə və şəxsən özünə məxsus informasiyaların zərərli kodlardan (viruslardan), haker hücumlarından qorumaq, korlanmış informasiyanı bərpa etmək bacarığına malik olmalıdırlar.

Bundan başqa kompüterə yazılmış TPS-i tələb olunan səviyyələrdə (ibtidai, orta, peşəkar) bilməlidirlər.

Bu məqalə göstərilən problemlərin həlli üçün nəzərdə tutulmuş, istifadəçiləri istiqamətləndirmək üçün nəzərdə tutulub. Göstərilən texnologiyaların informasiya tutumlarının böyük olması, bunların tədrisinin bu vəsaitdə aparılmasına imkan vermir. Siz bu texnologiyalar üzrə praktik və nəzəri biliklər əldə etmək üçün bizim kurslara müraciət edə bilərsiniz. (bax. http://soft.tusi.biz/ts_general/az/about/about-5.htm)

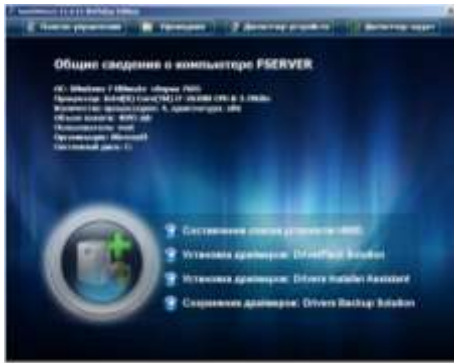
Kompüterdə görülməsi zəruri olan işlərin ardıcılığı

1.

Məlumatların arxivləşdirilməsi. Formatlanacaq kompüterdə olan istifadəçi faylları arxivləşdirilərək, sonradan bərpa üçün, xarici yaddaşa yazılır. Çünki formatlaşdırmadan sonra, kompüterin HDD yadaşındakı istifadəçi faylları silinir. Əgər informasiya ƏS-ni korlanmış HDD-ə olarsa, o zaman, CD və ya USB Flash vasitəsilə alternativ ƏS-i yükləmək, daha sonra informasiyaları arxivləşdirərək, xarici yaddaşa köçürmək lazımdır.

2.

Kompüterin drayverləri ilə işin təşkili. Kompüterdə mövcud olan bütün qurğuların normal işləməsi üçün əlavə sistem proqramlar – drayverlər, zəruridir. Kompüter dükandan alınan zaman lazım olan əməliyyat sisteminə uyğun drayverlər CD/DVD daşıyıcılarında olarsa, o zaman, kompüterin yenidən sazlanması zamanı heç bir problem olmur. Əgər bu və ya digər səbəbdən kompüterin drayverlər diskini istidadəçidə yoxdursa, o zaman, aşağıdakı zəruri addımları atmaq lazımdır:

- Xüsusi proqram vasitəsilə (məs. SamDriversXX sistemi vasitəsilə) kompüterin mövcud drayverlərinin arxivini yaratmaq və xarici yaddaş qurğusuna yazmaq lazımdır.
- Əgər birinci variant vasitəsilə drayverləri əldə etmək mümkün olmasa, o zaman, Internetdən, bu kompüterin istehsal edən şirkətin saytına daxil olaraq uyğun drayverləri köçürmək lazımdır.

3.

HDD diskini məntiqi disklərə bölünməsi. İstehsalçılar əsasən Windows XX əməliyyat sistemli kompüterlərdə bir fiziki – bir məntiqi diskdən istifadə edirlər. Bu bir çox hallarda ciddi problemlərə gətirib çıxara bilər. İstehsalçının Recovery disk sistemləri əməliyyat sistemini bərpa etsədə, istifadəçinin fayllarını, sonradan yazılmış TPS-ləri bərpa etmir. Bu səbəbdən Fiziki diskini 2 məntiqi diskə bölünməsi məsləhətdir. Məntiqi disklərin sayı və həcmi istifadəçi tərəfindən müəyyən olunur. Bu zaman yazılacaq əməliyyat sistemi və TPS-lər nəzərə alınmalıdır.

4.

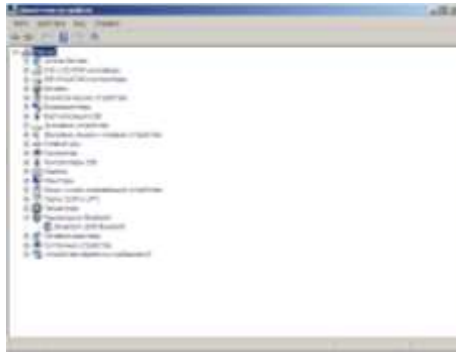

Windows XX-in seçilməsi və instal olunması. Hal hazırda Microsoft şirkətinin Windows 2000/XP/2003/Vista/7 əməliyyat sistemləri (ƏS) kompüter istifadəçiləri arasında geniş yayılıb. Microsoft şirkəti bu il (2012) Windows 8 ƏS-nin Beta versiyasını tanışlıq üçün Internetə çıxartmışdır. Hər yeni versiya özündən əvvəlkilərinə nisbətən müəyyən üstünlüklərə malik olsalarda, bəzi meyarlara görə geriləmələr var. Bütün hallarda Microsoft Windows ƏS-nin yeni versiyaları daha güclü kompüterlərdə istismar üçün nəzərdə tutulub. Bu səbəbdən toplam tezliyi 3000 Mhz-dən aşağı olan prosessorlu kompüterlərdə Microsoft şirkətinin Windows 2000/XP/2003 ƏS-dən istifadə etmək məsləhətdir. Bundan başqa operativ yaddaşı (RAM) 4 Gb-dan aşağı olan kompüterlərdə ƏS-nin 32 dərəcəli variantlarından istifadə etmək məqsəduyğundur, RAM-4 və daha yuxarı olan kompüterlərdə əsasən 64 dərəcəli ƏS variantlarından istifadə olunur. Aydın ki, ƏS-nin versiyasından və variantından asılı olaraq kompüter qurğularının drayverləri əldə olunmalıdır (2-ci bölmədə göstərilmiş üsulların biri ilə). Windows ƏS-i seçilərkən dil önəmli mahiyyət daşıyır. İstifadəçi bildiyi dilə uyğun ƏS-i

seçməlidir. Rus dilini bilən istifadəçilər üçün rus dilli ƏS-nin seçilməsi məqsədəuyğundur. ƏS-nin instalı vaxtı klaviaturun dilinin seçilməsi, şəbəkə parametrlərinin müəyyən olunması, iş stolunun sazlanması istifadəçinin öhdəsinə buraxılır. Bu sazlamalar ya instal vaxtı, ya da instaldan sonra yerinə yetirilir. Bütün hallarda istifadəçi özünə rahat olan ƏS-ni instal etməli və sazlamalıdır, çünki bunlar gələcəkdə kompüterdəki işlərin optimal və effektiv aparılmasına yardım olacaq.

5.

Drayverlərin instal olunması. MicroSoft şirkəti öz ƏS-nin universal drayverlərlə təmin olunmasına daim çalışmışdır. Buna baxmayaraq ƏS-nin distributivində bütün mümkün drayverlərin olacağı haqda danışmaq olmaz. Bu səbəbdən ƏS-nin instalından sonra kompüterin xüsusiyyətlərindən avadanlıqlarla bağlı informasiyaya baxmaq lazımdır. Bu informasiya drayverlərin düzgün yazılıb/yazılmadığını göstərməklə yanaşı, hansı drayverlərin tapılmadığı haqda istifadəçiyə zəruri məlumatları verir. Kompüterdə hansısa qurğunun drayverinin olmaması və ya düzgün işləməməsi ümumilikdə kompüterin optimal işinə mane olan əsas faktorlardan biridir. Bu çatışmazlıqlar **mütləq** aradan qaldırılmalıdır.

6.

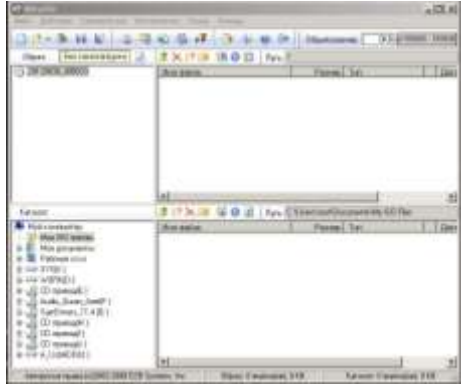
Arxivatorların instal olunması. 5-ci addım bitəndən sonra kompüterə müxtəlif Tətbiqi Proqram Sistemləri (TPS) instal olunmalıdır. Bu sistemlərin əksəriyyətinin distributivləri arxiv şəkilində olur. Bu arxivləri açmaq üçün WinRar, WinZip kimi TPS-in birinci növbədə instal olunması tələb olunur. WinRar TPS-i daha universal sistem olub, müxtəlif arxiv tiplərini dəstəkləyir. Bu səbəbdən mövcud arxivator proqramları arasında biz WinRar-a üstünlük veririk.

7.

Antivirusun instal olunması. Kompüter işlək vəziyyətə gətiriləndən sonra, virus və haker hücumlarından qorunmaq üçün, kompüterə antivirus/antihack proqramını instal etmək **vacibdir**. Bu şərtləri tam ödəyən sistem kimi ESET Nod32 antivirus proqramını məsləhət görürük. Mühafizə dərəcəsinə görə digər antivirus proqramlarından daha üstün olan, kompüter resurslarından qənaətlə istifadə edən bu sistem, bu gün üçün ən optimal seçimdir. Yalnız viruslardan qorunmaq üçün **ESET NOD32 Antivirus 3/4/5**, virus və hacker hücumlarından qorunmaq üçün isə **ESET Smart Security 3/4/5** proqramını seçmək istifadəçinin öhdəsinə buraxılır.

8.

Virtual Yaddaş qurğuları. Əvvəllər proqramları: əməliyyat sistemini, drayverləri, TPS-i kompüterə yükləmək üçün CD/DVD disklərə yazılmış distributivlərdən istifadə olunurdu. Bir neçə problem: CD/DVD yaddaş qurğularının fiziki qurğu kimi sıradan çıxması, bəzən özündə yazılmamaş diskləri oxuya bilməməsi, xüsusi çantada bəzən yüzrlə diskin daşınması və s. kimi problemlər fiziki yaddaş qurğularından istifadəni qeyri-effektiv edirdi. Kompüterlərin ölçülərinin kiçilməsi CD/DVD qurğuların kompüterdən çıxardılmasına və USB portundan istifadə edən yaddaş qurğularından istifadəni tələb etməyə başladı. Böyük həcmli USB HDD qurğuları, CD/DVD disklərin obrazlarını xüsusi formatda yadda saxlayaraq, onları Virtual Yaddaş qurğuları vasitəsilə işlətmək imkanı verir. Bu isə daha kompüterdən effektiv istifadə etmək imkanları yaradır. Beləki, xüsusi proqramlar vasitəsilə kompüterə bir neçə Virtual CD/DVD yaddaş qurğuları qoşmaq və onlardan adi fiziki qurğu kimi istifadə etmək imkanı verir. Proqram bazarında virtual yaddaş qurğuları yaradan, onları idarə edən çoxlu TPS-lər mövcudur. Bu sistemlər arasında Daemon, PowerISO (və ya UltraISO) sistemlərindən istifadə etməyi məsləhət görürük. **Daemon** – 20-dən artıq virtual yaddaş qurğusu yaratmağa bir çox tip disk obrazlarını, o cümlədən, ISO obrazlı virtual diskləri (faylları) oxumaq imkanına malikdir. **PowerISO** isə Daemon proqramının imkanlarını özündə saxlamaqla, CD/DVD disklərinin obrazlarını yaratmağa, obrazdan fiziki CD/DVD yaratmaq imkanlarına malikdir.

9.

Virtual Kompüterlər. Internetdə minlərlə proqram təminatı ilə rastlaşan istifadəçi, bunların bəzilərinə öz kompüterinə yükləmək istəyində olur. Bu isə kompüterin optimal işinə mane olmaqla yanaşı bir çox hallarda ƏS-nin korlanmasına, virusların kompüterə düşməsinə səbəb ola bilər. Bu səbəbdən Virtual Kompüterlərdən istifadə bu problemin həllinin ən optimal yoludur. İstifadəçi öz kompüterində istədiyi sayda virtual kompüterlər yaradaraq, istədikləri proqramları buraya yükləyərək yoxlaya bilərlər. Bir fiziki kompüterdə eyni zamanda müxtəlif ƏS-dən, o cümlədən, Windows 2000/XP/2003/Vista/7, Unix və onun Linux klonlarından (FreeBSD, Mandriva, Ubuntu, Fedora və s.), MacOS və d. istifadə edə bilərlər. Bundan başqa müxtəlif şəbəkə məsələlərində Virtual Kompüterlərdən istifadə zəruriyyətə çevrilib, beləki, şəbəkələrlə bağlı nəzəri fikirləri praktik tətbiq etmək üçün, virtual maşınlar əsasında yaradılmış virtual şəbəkə ən ideal mühitdir. Məsələn, bizim məhsullarımızdan biri olan VTS-TEST məhz virtual şəbəkədə yaradılıb və sazlanıb. Virtual Kompüter yaradan və onları idarə edən TPS-lər arasında **VMware** ən öndə gedən sistemdir. Bununla yanaşı bəzi məsələlərin həlli üçün Virtual PC və ya Virtual Box kimi TPS-dən istifadəyə

ehtiyac əmələ gəlir. Məsələn, məndə OldIDE adı altında identifikasiya olunmuş virtual kompüterdə Visual Studio 6 qədər olan, DOS mühitində işləyən bütün alqoritmik dil sistemləri, o cümlədən, assembler, QuicBasic, QuicC, TurboPascal, TurboC++, Borland C++ və digər sistemlər cəmlənib. Köhnə proqramlarda dəyişikliklər etmək üçün bu virtual kompüterdən istifadə edirəm. JAVA adı altında identifikasiya olunmuş virtual kompüterdə Oracle/SUN texnologiyaları ilə işləyirəm. VS8.NET virtual kompüterində isə Visual Studio 8 –də proqramlaşdırma işləri ilə məşğul oluram.

10. TPS-lərin instalı. Demək olar ki, bütün istifadəçilər üçün nəzərdə tutulmuş aşağıdakı TPS-r kompüterə instal olunmalıdır:

10.1.

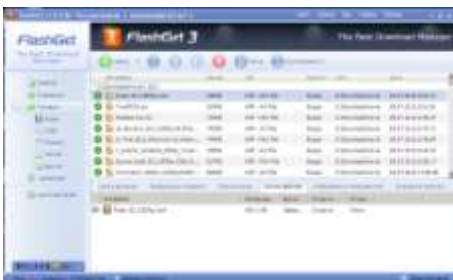
Ms Office XX. Əməliyyat sistemindən asılı olaraq ofis proqramları zəruridirlər. Biz Ms Office 2003 və ya Ms Office 2010 proqramlarından istifadəni məsləhət görürük. Bu sistemlər daha dayanıqlı olub, stabil istismar üçün şərait yaradır. Bu TPS paketindən Word, Excel, PowerPoint sistemlərinin istifadəçi tərəfindən öyrənilməsi zəruridir. Beləki, bu proqram sistemlər ən çox lazım olan məsələlərin həlli üçün nəzərdə tutulub.

10.2.

Opera. Internet bələdçi kimi ən sürətli, email sistemi inteqrasiya olunmuş Opera sistemindən istifadəni məsləhət görürük. Ms Internet Explorer Windows ƏS-nə inteqrasiya olunmasına baxmayaraq, Internetdə yüksək sürətlə işləməyə imkan vermir. Mövcud Internet brovserlər arasında Opera TPS-i bir çox parametrlərinə görə öz analoqlarını üstələyir. Opera-ya inteqrasiya olunmuş E-Mail sistemi stabil işi ilə istifadəçiyə elektron məktublarnın idarə olunması işinə yardım edir. Bundan başqa Opera genişlənən sistem olub, ona digər funksional imkanlar verən modulları qoşmağa imkan verir.

10.3.

FlashGet3. Internet mühitdən fayl arxivləri köçürmək üçün istifadə olunan bu sistem eyni zamanda Torrent fayllarla problemsiz işləyir. Böyük həcmli faylları Internetdən endirmək üçün FlashGet ən optimal proqram sistemidir.

10.4.

Skype. Video söhbətlər üçün istifadə olunan hələlik ən populyar proqramdır. Bu sistem həm iki, həm də çox istifadəçi video konfransiyaları dəstəkləyir. Ödənişli əsasda Skype vasitəsilə kompüterin iş stolunu video konfransiyaya çıxarmaq olar. Bundan başqa Skype vasitəsilə həm dünyanın istənilən ölkəsindəki stasionar, həm də mobil telefonlarla əlaqə yaratmaq mümkündür.

10.5.

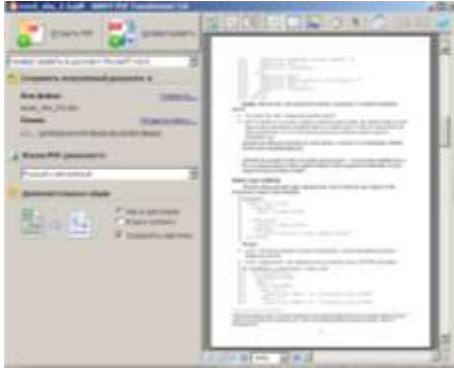
Nokia PC Suit. Əgər siz mobil rabitə vasitəsi kimi Nokia telefonlarından istifadə edirsinizsə, o zaman, bu proqram telefonla kompüter arasında stabil şəbəkənin qurulmasına, fayl mübadiləsinə yardım edən proqram kimi istifadə edə bilərsiniz.

10.6.

STDU Viewer. PDF, DJVU formatlı faylların oxunması üçün nəzərdə tutulmuş bu proqram həcminə görə çox kiçik olmaqla yanaşı, çox sürətlə işləməklə Adobe Reader proqramını xeyli geridə buraxıb.

10.7.

Abby PDF Transformer. Virtual printer kimi istifadə olunaraq, istənilən faylın PDF formatını yaratmağa imkan verməklə yanaşı, PDF formatda olan faylları MsOffice fayllarına çevirmək imkanlarına malikdir.

10.8.

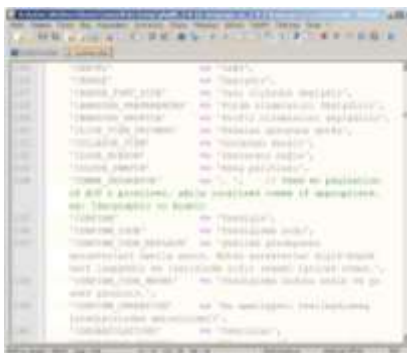
Abby Fine Reader. Kağız daşıyıcılarda (kitab, qəzet, jurnal və s.) olan informasiyanı rəqəmsal formata salmaq üçün Scanner (Rəqəmsal Fotoaparata) ehtiyac var. Amma bu qurğular informasiyanı şəkil kimi götürür. Bir çox hallarda şəkil formatında olan mətnin ASCII və ya Unicode çevrilməsinə ehtiyac əmələ gəlir. Bu çevirmə vasitəsilə informasiya korrektə və ya genişləndirilə bilər. Təklif olunan bu proqram mətnin oxunması üçün istifadə olunur və proqram bazarında liderdir. Bu proqram vasitəsilə bir başa kitabı rəqəmsal formata gətirmək və ya şəkil kimi yadda saxlanılmış (PDF, JPG, GIF və s.) mətnləri oxumaq və MsOffice faylları kimi yadda saxlamaq mümkündür.

10.9.

Format Factory. Kompüter istifadəçilərinin demək olar ki, hamısında faylların tip çevirmələri ilə bağlı problemləri olar. Məsələn, PNG tipli şəkillərin JPG və ya GIF tipinə çevrilməsi (və əksinə), kompüterdə kodekləri olmayan video/audio faylların, geniş yayılmış video tiplərə (məsələn, AVI, MP3/4, WMP və s.) çevrilməsi kimi problemləri həll etmək üçün nəzərdə tutulmuş ən optimal və effektiv sistemdir. Bu sistem vasitəsilə audio/video faylların birləşdirilməsi, CD/DVD disklərin IMAGE-lərin yaradılması (və əksinə) kimi funksiyaları özündə cəmləyib.

10.10.

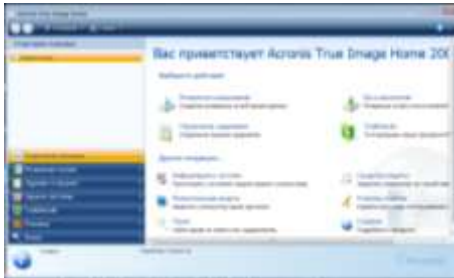
NotePad++. Windows ƏS-nə inteqrasiya olunmuş NotePad redaktoru ən primitiv mətni redaktor olub, bir çox məsələlərdə (məsələn, müxtəlif AD-də proqram kod, HTML, XML redaktoru rolunda) əlverişli deyil. Bu problemləri həll etmək üçün xüsusişəkilmiş sistemlərin instalına ehtiyac yaranır. Təklif olunan mətni redaktor (NotePad++) bütün bu məsələləri həll etmək üçün yetərlidir. Bu mətni redaktor sisteminin həcm kiçikliyi, sürəti diqqəti xüsusilə cəlb edir.

10.11.

KMPlayer. Bütün kompüter istifadəçiləri bu və ya digər şəkildə audio/video/swf tipli fayllarla işləməli olurlar. Bu zaman Windows ƏS-nə inteqrasiya olunmuş Media Player program sistemindən istifadə etməyə çalışırlar. Amma bu sistemdə bu tip fayllara aid olan mövcud kodeklərin hamısı yoxdur. Problemi həll etmək üçün Internetdən Media Player üçün nəzərdə tutulmuş böyük həcmli kodeklər arxivlərini öz kompüterlərinə yükləməyə məcbur olsalarda, problemi tam həll etməyə nail olurlar. İkinci yol kimi alternativ proqramlara üz tuturlar. Amma bu sistemlərin əksəriyyəti problemi tam həll etməməklə, kompüter prosessorunun iş qabiliyyətini, əlavə yükləmələrlə azaldır və nəticədə kompüterin qeyri-stabil işləməsinə gətirib çıxardır. Bu sistemlər arasında aparılmış müqayisəli təhlil KMPlayer sisteminin öz konkurentlərindən üstün olmasını və kodeklərlə bağlı problemlərin 99%-ni həll edir. Və ən əsası bu sistem kompüterin resusrlarından qənaətlə istifadə edərək, işə maneə olmur.

10.12.

Acronis. Kompüterdə ən qiymətli şey informasiyadır. Bura ƏS-dən tutmuş TPS-lərə qədər informasiyadan tutmuş, istifadəçi faylları daxildir. İnternetə qoşulmuş, mühafizəsiz kompüter 5 dəqiqə ərzində hansısa virusa yoluxa bilər. Hətta kənardan gətirilmiş yaddaş daşıyıcıları virus daşıyıcıları ola bilər. Və nəhayət kompüter bu və ya digər səbəbdən fiziki sıradan çıxma bilər. Bu zaman göstərdiyimiz informasiya itə bilər. Bu səbəbdən kompüter optimal vəziyyətə gətirilən kimi ƏS-i və TPS yazılmış HDD diskin IMAGE çıxardılmalı, ya kompüterin 2-ci diskində, ya da əlavə xarici yaddaş qurğusunda saxlanılmalıdır. Bu IMAGE vasitəsilə ƏS-i və TPS-lər bir neçə dəqiqə ərzində bərpa oluna bilərlər. İstifadəçi fayllarında bu şəkildə arxivləşdirilə bilər. Bu problemləri həll etmək üçün mövcud program sistemlər arasında Acronis sistemini təklif edirik. Sistemin geniş imkanları var. Bu sistem təqvim qaydada işləməklə yanaşı həm HDD diski, məntiqi diski, fayl kataloqlarının arxivləşdirə/IMAGE-ni çıxarda bilər.

10.13.

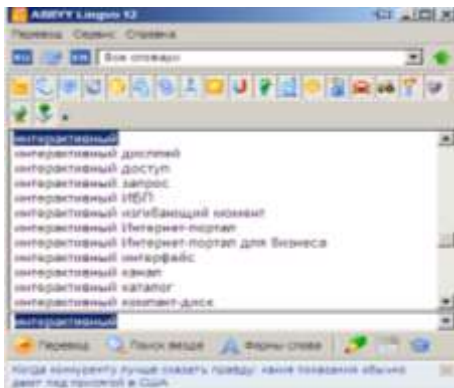
Recovery MyFiles. Bəzən istifadəçi səhvən hansısa kataloq/faylı ləğv edə bilər. Səhvən silinmiş informasiyanı geri qaytarmaq üçün xüsusi proqrama ehtiyac olur. Göstərilən sistem bu problemi həll etmək üçün nəzərdə tutulub.

10.14.

Tune Up. Windows ƏS-i hər seansda istifadəçinin fəaliyyətində “səhv” tutur və xüsusi bazalarında qeydiyyatı götürür. Bu səhvlərin sayı artıqca kompüterin sürəti aşağı düşür, “gec” işləyir. Bunun səbəbi Windows ƏS səhvlər bazasında olan səhvləri “cavablandırmasıdır”. Müəyyən vaxt keçəndən sonra kompüterdə işləmək “əzab” verməyə başlayır. Bu problemi həll etmək üçün istifadəçilər müxtəlif yollara əl atırlar. Windows ƏS-nə inteqrasiya olunmuş vasitələr bu problemləri həll etmək üçün yetərli deyil. Proqram bazasında bu problemləri həll edən sistemlər arasında, ən optimalı Tune Up sistemidir. Bu sistemdən düzgün, ardıcıl istifadə Windows ƏS-ni optimal və səhvsiz işləməsinə yardım edir. Sistemdə həm kompüterin optimizasiyası, həm də mövcud problemlərin həlli mexanizmləri realizə olunub.

10.15.

Tərcümə sistemləri. Kompüter istifadəçiləri üçün ən ciddi problemlərdən biri də **dil problemidir**. Zəruri proqram təminatının cüzi hissəsi milli dil intrfeysinə (Azərbaycan dili interfeysinə) malikdir. İstifadəçilərin böyük əksəriyyəti ingilis, rus dillərini bilmədiyi üçün kompüterdən istifadə zamanı ciddi problemlərlə üzləşirlər. Bundan başqa bir çox zaman hər hansı bir sənədin digər bir dilə kompüter vasitəsilə çevrilməsinə ehtiyac duyulur. Bu problemləri həll etmək üçün aşağıdakı üsullardan birindən istifadə etmək olar:

- Rusdilli istifadəçilər Lingvo lüğətini, Prompt tərcümə sistemlərini kompüterə instal edə bilərlər.
- Yalnız Azərbaycan dilini bilənlər Poliglot lüğətini, Dilmanc tərcümə sistemlərini kompüterə yazmalıdırlar.

Əgər kompüter Internetə qoşulubsa, o zaman, GOOGLE axtarış sisteminin

<http://translate.google.az/?hl=ru&tab=wT> tərcümə sistemindən istifadə edə bilərlər. Onuda qeyd edək ki, bu tərcümə sistemi Prompt və Dilmanc sistemlərindən daha dəqiq tərcümə etmək

imkanlarına malikdir. Ümumiyyətlə kompüter tərcüməsi o qədər də dəqiq tərcümə imkanlarına malik deyil. Tərcümənin dəqiqliyini artırmaq üçün sadə cümlələrdən istifadə məqsədə uyğundur.

11. Digər TPS-lər haqqında. Yuxarıda sadalanan TPS-in bütün kompüterlərdə olması **vacibdir**. Bununla yanaşı bir çox, qeyd olunmamış TPS-lər ixtisasi xarakter daşıyır və bu sistemlərin instal olunması (əsas kompüterə və ya virtual kompüterə) istifadəçinin öhdəsinə buraxılır. Məsələn, nəşriyyat işlərilə məşğul olan istifadəçinin kompüterində QuarkXpress, Corel Ventura, PageMaker kimi nəşri sistemlərlə yanaşı, Corel Draw və Adobe PhotoShop qrafik sistemlərin olması vacibdir. Proqramçılar, mühasiblər, tərcüməçilər, riyaziyyatçılar, müəllimlər və digər ixtisas sahibləri özləri üçün zəruri olan TPS-i əldə edərək, kompüterə instal edərək, özləri üçün effektiv və optimal iş şəraiti yarada bilərlər.

12. Windows XX yazılmış diskin arxivinin çıxardılması (Backup). Kompüter iş nöqtəyi nəzərdən optimal vəziyyətə gətiriləndən sonra, zəruri proqram təminatları yazıldıqdan/instal olunduqdan sonra, sistem diskin IMAGE-ni/arxivini çıxardaraq (Acronis və ya Paragon vasitəsilə), başqa bir yerdə saxlamaq lazımdır. Bundan başqa istifadəçi öz fayl və kataloqlarını təqvim arxivləşdirmək üçün Acronis sistemində uyğun məsələni/profilini generasiya etməlidir.

Digər məsləhətlər

1. Yoxlanmamış sistemləri öz kompüterinizə instal etməyin. Yeni sistemləri əvvəlcə virtual kompüterə instal edib yoxlayandan sonra, əsas kompüterə yaza bilərsiniz.
2. Kompüterinə instal olunmuş və stabil işləyən TPS-in yeni versiyasını dərhal kompüterə instal etməyin. Yeni versiya stabil versiya deyil. Bu səbəbdən yalnız yoxladıqdan və yeni versiya çox böyük üstünlüklər verməsinə əmin olandan sonra köhnə versiyanı yenisi ilə əvəz edə bilərsiniz.
3. Kompüterdə antivirus proqramının olması, hələ kompüterin virusdan qorunması demək deyil. Əgər antivirus proqramında gündəlik update (təzələmə) işləmirsə - Internetdən yeni bazalar avtomatik endirilmirsə, demək kompüteriniz təhlükədədir və dərhal ölçü götürmək lazımdır.
4. ƏS-nin dərəcəsi asılı olaraq, bu dərəcəyə uyğun TPS instal olunması məqsədyönlüdür. Məsələn, 64 dərəcəli Windows 7 ƏS-i üçün 64-dərəcəli, Ms Office 2010 TPS paketini instal etmək lazımdır. Ümumiyyətlə 64 dərəcəli ƏS-nə 64 dərəcəli TPS, əgər yoxsa 32 dərəcəli TPS (arzu olunmur) instal oluna bilər. 64 dərəcəli ƏS-i bəzi 32 dərəcəli TPS-i dəstəkləyir, amma əksi mümkün deyil. Ciddi proqram təminatı şirkətləri hər bir 32 dərəcəli TPS-in 64 dərəcəli variantını da hazırlayırlar.
5. Sistem və istifadəçi resurslarının vaxtlı-vaxtında arxivlərinin (Acronis vasitəsilə) çıxardılmasına çalışın.
6. Kompüterinizdə bir neçə nəfər işləyirsə onların statuslarını müəyyən edin. Yəni admindən başqa istifadəçilərin hansı işləri görmək/görməmək icazələrini müəyyən edin.
7. Kompüterin sürəti aşağı düşürsə **mütləq** səbəbini tapın. Hansı proqramın ümumi işə mane olduğunu müəyyən edin.
8. Kompüterə instal olunmuş ƏS və TPS-i tələb olunan səviyyədə öyrənmək və effektiv istifadə etmək bacarığına malik olmalısınız.
9. Sistem fayllarla maksimum ehtiyatla işləmək lazımdır.
10. Control Panel-dəki Administrativ idarəetmə alt-sistemlə ehtiyatla işləmək lazımdır.
11. Windows ƏS-nin özünün və instal olunmuş TPS-in parametrləri, sistem REESTER adlanan bazada qeyd olunublar. REESTER-də **yalnız bildiyiniz** dəyişiklikləri edə bilərsiniz. Onu yadda saxlayın ki, sistem

reesterin korlanması ümumilikdə bütün kompüterin təxrib olunub, yararsız vəziyyətə gəlib çıxmasına səbəb ola bilər.

12. Kompüterdəki informasiyaların müəyyən olunmuş struktur üzrə yerləşdirməyə çalışın, yəni kataloq və alt-kataloqlardan düzgün istifadə edin.
13. Fayl və kataloqlarınızı məzmununa uyğun identifikasiya edin (adlandırın).
14. İş stolunda yarlıqlardan başqa istifadəçi fayl/kataloqların yerləşdirməyin. Ehtiyac varsa sizin informasiya üçün nəzərdə tutulmuş kataloq və alt-kataloqlarının yarlıqlarını iş stolunda yaratmaq və bu və ya digər səbəbdən iş stolunda yaranmış fayl/kataloqların yerlərini dəyişərək, əvvəlcədən yaradılmış və sizin real kataloqlarınıza istinad edən yarlıqlara yerləşdirin.
15. Bu qayda və məsləhətlərə əməl etməklə siz kompüterin optimal rejimdə işləyəcəyinə və sizin üçün zəruri komfort yaranacağına əmin ola bilərsiniz.